

7. Zdanovska V. P. (2007). Biblioteki oblasnih institutiv pislyadiplomnoyi pedagogichnoyi osviti — centri informacijnoyi pidtrimki osviti v regionah. *Nauk. pr. Nac. b-ki Ukraini im. V. I. Vernadskogo*, 16, pp. 53—63.
8. Ivanova S. M. (2015). Naukova elektronna biblioteka NAPN Ukraini yak zasib informacijno-analitichnoyi pidtrimki pedagogichnih doslidzhen. *Komp'yuter u shkoli ta sim'yi*, 6, pp. 38—43.
9. Rogova P. I. and others, (2013). *Koncepciya stvorenniya integrovanogo galuzevogo informacijnogo resursu v Derzhavnij naukovo-pedagogichnij biblioteci Ukraini imeni V. O. Suhomlinskogo*. Vinnicya: Nilan-LTD.
10. Kolektiv avtoriv, za nauk. red. prof. O. M. Spirina, (2014). *Naukovo-organizacijni zasadi proektuvannya merezhi elektronnih bibliotek ustanov NAPN Ukraini*. Kyiv: Atika.
11. Bila L. O. and others, (2016). *Organizaciya i metodika stvorenniya galuzevih bibliotechno-informacijnih resursiv dlya osvityanskoyi galuzi Ukraini*. Kyiv: [b. v.].
12. Ministerstvo osviti i nauki Ukraini, (2018). *Pro zatverdzhennya Koncepciyi rozvitku pedagogichnoyi osviti*. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.
13. Rogova P. I. (2010). *Model vseukrayinskogo galuzevogo informacijnogo resursu na bazi Derzhavnoyi naukovo-pedagogichnoyi biblioteki Ukraini imeni V. O. Suhomlinskogo (opisova)*. Kyiv: [Nilan-LTD].
14. Rogova P. I. (2009). Rol osvityanskih bibliotek u formuvanni informacijnogo prostoru derzhavi. *Pedagogichnij visnik*, 1, pp. 13—16.
15. Savenkova L. V. (2008). Yakist veb-predstavnicva bibliotek pedagogichnih universitetiv Ukraini v Internet. *Nauk. pr. Derzh. nauk.-ped. b-ki Ukraini im. V. O. Suhomlinskogo*, 1, pp. 220—231.
16. Artemov Y. and others, (2010). *Strategiya rozvitku bibliotechno-informacijnogo resursu Derzhavnoyi naukovo-pedagogichnoyi biblioteki Ukraini imeni V. O. Suhomlinskogo*. Kyiv: [b. v.].
17. Berezivska L. D. and others, (2017). *Strategiya rozvitku Derzhavnoyi naukovo-pedagogichnoyi biblioteki Ukraini imeni V. O. Suhomlinskogo na 2017—2026 roki*. Kyiv.
18. Hemchyan I. I. (2008). Naukovo-metodichne zabezpechennya innovacijnogo rozvitku informacijnoyi diyalnosti specialnih pedagogichnih bibliotek oblasnih institutiv pislyadiplomnoyi pedagogichnoyi osviti. In *Osvityanski biblioteki Ukraini v realizaciyi programi rivnogo dostupu do yakisnoyi osviti*. Available at: <http://www.library.edu.ua/net/datas/upload/files/hemchan.pdf>.

Надійшла до редакції 9 серпня 2019 року

УДК 025.5:004.05]:021.89/.9](477)

DOI: 10.36273/2076-9555.2019.10(279).34-37

Валентина Медведєва,

кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу
оперативної інформації НБУВ,
e-mail: vilena_21@ukr.net

Стратегічні комунікації в науково-інформаційній діяльності бібліотек

У статті досліджено роль стратегічних комунікацій у науково-інформаційній діяльності бібліотечного закладу. Розглянуто стратегічні напрями розвитку вітчизняних бібліотек. Зосереджено увагу на роботі їх аналітичних підрозділів у системі стратегічних комунікацій в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Проаналізовано схвалений Кабінетом Міністрів України план заходів із реалізації Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018—2021 рр., що передбачає проведення циклу заходів та інформаційних кампаній. Зокрема, запроєктовано виробництво інформаційної, аудіовізуальної, друкованої продукції та розміщення її в ефірі загальнонаціональних і регіональних теле- та радіоканалів, в інтернеті тощо.

Наголошено, що така ухвала дасть змогу впровадити інструмент для скоординованих дій центральних і місцевих органів виконавчої влади в євроінтеграційному напрямі й сприятиме посиленню підтримки громадянами України державної політики у цій галузі.

Розглянуто насальні проблеми, що уповільнюють розвиток бібліотечної справи в Україні. Це стосується провідних положень щодо реформування бібліотечної справи, зокрема напрямів модернізації бібліотек, оцифрування фондів, технічного й технологічного переоснащення, перерозподілу кадрових ресурсів тощо.

Приділено увагу формуванню системи стратегічних комунікацій в Україні, що дає змогу науковим бібліотекам визначити своє місце у цій системі за умови трансформації в осередки інтелектуального опрацювання інформації, підвищення якості інформаційних продуктів, сервісів і послуг, комфорту, оперативності та надійності обслуговування.

Ключові слова: бібліотечна справа, стратегічні комунікації, інформаційно-аналітична діяльність бібліотек, інформаційне суспільство, сучасний інформаційний простір

Постановка проблеми. На нинішньому етапі розвитку соціуму обсяги виробництва якісної суспільно значущої інформації та поширення її у міжнародному просторі стають вагомим показником технологічного потенціалу країни. З огляду на тенденції сьогодення нагальним завданням є розроблення стратегії репрезентації вітчизняних інформаційних ресурсів, а також організація інформаційної діяльності для посилення позиції України на світовій арені. Виходячи з національних інтересів нашої держави, така концепція має бути сформована під керівництвом уряду й втілена в життя за активної участі

представників державних структур, науки, авторитетних суспільних організацій та міжнародної спільноти.

Нині система бібліотечних установ, як і система інформаційних баз країни загалом, потребує єдиної стратегії позиціонування й продуктивної діяльності для об'єднання сучасного суспільства, інтеграції незалежної України в європейський простір, надання оперативного доступу до інформації різним категоріям користувачів тощо. Отже, вагомим завданням вважаємо визначення ролі стратегічних комунікацій у науково-інформаційній діяльності бібліотек.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Сучасні науковці дедалі більше уваги приділяють проблематиці впровадження в країні системи стратегічних комунікацій, спираючись насамперед на соціокультурний підхід. Різноманітним аспектам порушеної проблематики присвячено праці С. Соловйова, В. Ліпкана, С. Гуцала, Д. Дубова, О. Кушніра, Л. Чуприни, А. Баровської та інших.

Мета статті — визначити місце стратегічних комунікацій у науково-інформаційній діяльності бібліотечного закладу в умовах переходу до інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Кабінет Міністрів України схвалив план заходів на 2019 рік із реалізації Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018—2021 роки. Цей крок дасть змогу скоординувати дії центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо комунікацій у сфері європейської інтеграції, що, зі свого боку, сприятиме підтримці громадянами України перспективного напрямку державної політики.

План передбачає проведення циклу заходів та інформаційних кампаній, зокрема з інформування про успішні практики впровадження європейських стандартів в усіх сферах суспільного життя. З цією метою запроєктовано виробництво інформаційної, аудіовізуальної, друкованої продукції та її розміщення у друкованих ЗМІ, ефірі загальнонаціональних і регіональних теле- та радіоканалів, мережі Інтернет тощо. Важливу роль у цьому процесі відіграватимуть і бібліотеки, науково-інформаційна діяльність яких підпорядкована не лише потребам локального сегмента користувачів, а й органів державного та місцевого управління. Роботу бібліотечних установ слід скоординувати з головними завданнями з упровадження системи стратегічних комунікацій, що передбачає:

- формування положень міжвідомчої комунікації — від стратегічного до тактичного рівня;
- опрацювання базових документів і правил, які регламентуватимуть мету стратегічних комунікацій та шляхи їх реалізації;
- визначення позицій провідних суб'єктів системи стратегічних комунікацій;
- надання провідним суб'єктам повноважень для налагодження стратегічних комунікацій;
- встановлення тісного зв'язку між плануванням та реалізацією комунікаційної політики;
- розроблення відповідних положень і механізмів їхньої координації на міжвідомчому рівні;
- забезпечення технічними та інфраструктурними засобами тощо [6].

Процес трансформації роботи бібліотек гальмують численні проблеми, що позначається на розвиткові вітчизняної бібліотечної справи загалом. Курс реформ насамперед охоплює такі завдання:

- модернізація діяльності бібліотечних установ, пошук і впровадження нових форм обслуговування відповідно до сучасних тенденцій і потреб суспільства;
- оцифрування фондів;
- технічне й технологічне переоснащення;
- перерозподіл кадрового ресурсу тощо.

Враховуючи потребу впровадження змін у роботу бібліотечної галузі, 23 березня 2016 р. ухвалено "Стратегію розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року "Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України" [3]. У документі визначено головні напрями розвитку бібліотечної справи, роль бібліотек у реалізації соціально-економічної політики держави, підтриманні її інформаційної безпеки, науки, освіти тощо.

Зокрема, стратегічні напрями розвитку сучасних вітчизняних бібліотечних установ передбачають такі заходи:

- удосконалення нормативно-правової бази та врегулювання стандартів бібліотечно-інформаційної галузі відповідно до міжнародної нормативної бази з метою підвищення результативності роботи;
- створення системи гарантованого бюджетного фінансування головних бібліотечних послуг, реформування механізму надходжень і використання коштів з інших джерел фінансування;
- модернізація матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек відповідно до міжнародних стандартів для надання якісних сервісів та універсального доступу до інформації;
- науковий супровід бібліотечно-інформаційної діяльності;
- створення нової архітектури інтегрованої бібліотечної системи держави на основі універсального доступу та економічної доцільності;
- формування динамічної структури бібліотечної системи, придатної до гнучкого розвитку й спрямованої на забезпечення широкого спектра загальнонаціональних і локальних інформаційних потреб;
- постійне підвищення професійного рівня персоналу бібліотечних установ, оновлення системи бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації, актуалізація системи знань, умінь і досвіду бібліотечних працівників [1].

Варто зазначити, що реалізація стратегічних напрямів має на меті формування системи ефективної внутрішньої та зовнішньої комунікації для розвитку партнерства, просування спільних цінностей, виконання нагальних завдань реформування бібліотечної галузі. Зокрема, запропоновано план дій на період до 2025 р.:

- упровадження програм модернізації матеріально-технічної бази бібліотечних закладів;
- інформатизація бібліотечних процесів;
- удосконалення технологій збереження фондів;
- формування загальнодержавної системи електронного доставляння документів;
- створення мобільних бібліотек, Національної електронної бібліотеки;
- реалізація проекту єдиного універсального вебпорталу інформаційних ресурсів бібліотек;
- інтеграція зведеного електронного каталогу бібліотек України та електронних каталогів окремих бібліотек до світового зведеного каталогу бібліотечних ресурсів (WorldCat) тощо [1].

У Стратегії також передбачено постійне оновлення програм обміну із закордонними партнерами та

підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, що дасть змогу стимулювати процеси професіоналізації та краще позиціонувати вітчизняний бібліотечний сегмент у світі.

Вагоме значення також мають такі заходи, як започаткування мотиваційних конкурсів та різноманітних програм для бібліотекарів, розширення асортименту послуг на основі новітніх інформаційних технологій, що передбачає відповідне фінансування, проведення форумів, конференцій, семінарів тощо. Ці кроки допоможуть розкрити творчий потенціал фахівців, піднести суспільну значущість бібліотек як інформаційних, просвітницьких та культурних інституцій, центрів громадської активності й креативного простору [4].

Отже, для досягнення стратегічних результатів потрібно:

— налагодити ефективну міжвідомчу комунікацію між органами державної влади та місцевого самоврядування, яким підпорядковані бібліотечні установи;

— поліпшити внутрішню фахову комунікацію;

— налагодити продуктивну міжсекторну комунікацію;

— удосконалити зовнішню комунікацію з територіальними громадами та суспільством;

— поглиблювати міжнародні професійні зв'язки тощо [2; 3].

Якщо звернутися у площину практичної реалізації визначених завдань, корисним буде досвід Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ). Співпраця її аналітичних підрозділів з органами державної влади свідчить про доцільність залучення бібліотек до розвитку системи стратегічних комунікацій, що нині становить один із найважливіших аспектів їхньої науково-інформаційної діяльності.

Аналітичні підрозділи НБУВ здійснюють тематичні моніторингові дослідження за матеріалами інтернет-ресурсів на замовлення органів державної влади та управлінських структур, що спрощує комплексний аналіз ситуації у країні, визначення закономірностей суспільного розвитку з метою внесення раціональних пропозицій для ухвалення рішень у галузях державного управління.

Інформаційно-аналітичні структури є посередниками у системі комунікацій між населенням і органами державного управління, відомості від яких

надають користувачам без перекручень чи упередженого ставлення, притаманних медіа. Водночас фахівці аналітичних підрозділів НБУВ часто виконують функції власних кореспондентів на прес-конференціях державних і політичних діячів, засіданнях громадських і політичних організацій тощо. Такий формат роботи дає змогу відстежувати, аналізувати та висвітлювати факти чи події оперативніше, без побічного впливу додаткових інформаційних потоків [6].

Можливість контактувати з членами уряду, політиками, експертами та населенням у режимі реального часу наближають аналітика до процесу розроблення, обговорення й ухвалення управлінських рішень, що пришвидшує опрацювання аналітичного матеріалу, сприяє підвищенню його якості та ефективній роботі інформаційно-аналітичних структур загалом [7].

Цикл проєктів аналітичних підрозділів НБУВ розроблено у співпраці з прес-службами органів державної влади. Зокрема, вартій уваги досвід взаємодії Служби інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) НБУВ із Радою національної безпеки і оборони України (РНБО) з питань протидії інформаційній агресії. Йдеться про моніторинг та аналіз проблем сучасного суспільства на базі відкритих джерел даних і фондів бібліотечних закладів для потреб державних органів, поширення значущої інформації серед населення та надання до неї вільного доступу в мережі інтернет [6]. Цей процес також має на меті обов'язкове опрацювання нормативно-правових документів, що регламентують зміст, форми, методи та інші чинники ефективного функціонування системи стратегічних комунікацій.

Висновки. Аналітичні підрозділи бібліотек мають значний потенціал для розвитку системи стратегічних комунікацій в Україні. Однак у сучасних реаліях бібліотечним установам слід удосконалювати діяльність, що передбачає оперативне інтелектуальне опрацювання інформації; підвищення якості інформаційних продуктів, сервісів і послуг; технологічну модернізацію процесів зберігання та убезпечення інформації; створення комфортного середовища для користувачів; надання швидкісного віддаленого доступу до цифрових масивів даних, зокрема з питань поширення суспільно важливої інформації в Україні та за її межами, розбудови системи державних стратегічних комунікацій, здійснення реформ ЗМІ, спрямованих на зміцнення суспільства та інтеграцію до європейської спільноти [6].

Список використаної літератури

1. Блажкевич А. Реформування українських бібліотек: урядова стратегія розвитку / А. Блажкевич // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. — 2017. — Вип. 48. — С. 362—369.
2. Про бібліотеки і бібліотечну справу : закон України № 32/95-ВР від 01.01.2017. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>. — Назва з екрана.
3. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року "Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України". — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>. — Назва з екрана.
4. Українська бібліотечна асоціація: регіональний аспект. — Режим доступу: <https://ula.org.ua/news/4279-ukrainska-biblioteczna-asotsiatsiia-rehionalnyi-aspekt>. — Назва з екрана.
5. Уряд затвердив плани заходів на 2019 рік щодо комунікацій у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України. — Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-plani-zahodiv-na-2019-rik-shchodo-komunikaciyi-u-sferi-yevropejskoyi-ta-yevroatlantichnoyi-integraciyi-ukrayini>. — Назва з екрана.
6. Чуприна Л. Аналітичні підрозділи бібліотеки в системі стратегічних комунікацій / Л. Чуприна // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. — 2017. — Вип. 48. — С. 274—284.
7. Чуприна Л. Оперативна інтернет-інформація в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотек України : монографія / Л. Чуприна ; наук. ред. В. М. Горовий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2014. — 208 с.

Leading place of strategic communications in the library's research and information activities

The article investigates the leading place of strategic communications in the scientific and informational activity of the library institution. The strategic directions of development of domestic libraries' institutions are considered. The emphasis is placed on the analytical units of library institutions in the system of strategic communications in the context of the development of the information society.

The approved plan by the Cabinet of Ministers of Ukraine is analyzed, this is an action plan for 2019 on the implementation of the Communication Strategy in the field of European integration for 2018—2021, which envisages a series of events and information campaigns. In particular, within the framework of the campaigns, the production of information, audio-visual, printed products and its placement on the air of national and regional TV and radio channels, on the Internet, etc. was designed.

The attention is paid to the fact that such a decision will allow to implement an instrument for coordinated actions of central and local executive authorities in the field of communication in the field of European integration, which in turn will provide for raising the level of support of Ukrainian citizens for state policy in this field.

Considered urgent issues that slow down the changes for the better and further development of the library business in Ukraine. This concerns the leading provisions on the reform of the library business, in particular, the directions of modernization of library institutions, fund digitization, technical and technological re-equipment, redistribution of personnel resources for library institutions, etc.

The attention is paid to the formation of the system of strategic communications in Ukraine, which enables the scientific libraries to clarify and define their place in this system, provided that they improve their capabilities as an area of intellectual processing of information, improving the quality of information products, services and their services, comfort, convenience, stability, reliability of storing information, etc.

Keywords: library business, strategic communications, informational and analytical activity of library institutions, information society, modern information space

References

1. Blazhkevych A. (2017). Reformuvannya ukrayinskih bibliotek: uryadova strategiya rozvytku. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 48, pp. 362—369.
2. Pro biblioteku i bibliotечnu spravu, (2019). Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>.
3. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku bibliotечноi spravy na period do 2025 roku "Yakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy", (2019). Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>.
4. Ukrayinska bibliotечna asotsiatsiya: rehionalnyy aspekt, (2019). Available at: [http:// https://ula.org.ua/news/4279-ukrayinska-bibliotечna-asotsiatsiia-rehionalnyi-aspekt](http://https://ula.org.ua/news/4279-ukrayinska-bibliotечna-asotsiatsiia-rehionalnyi-aspekt).
5. Uryad zatverdyl plany zahodiv na 2019 rik shhodo komunikaciyi u sferi yevropejskoyi ta yevroatlantychnoyi integraciyi Ukrainy, (2019). Available at: <http://https://www.kmu.gov.ua/ua/news/>.
6. Chupryna L. A. (2017). Analitichni pidrozdily biblioteky v systemi strategichnykh komunikacij. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 48, pp. 374—384.
7. Chupryna L. A. (2014). *Operativna internet-informatsiia v informatsiino-analitichnii diialnosti bibliotek Ukrainy*. Kyiv.

Надійшла до редакції 3 травня 2019 року

УДК 025.5:[004.6:001.818

DOI: 10.36273/2076-9555.2019.10(279).37-40

Валентина Корнієнко,

молодший науковий співробітник НБУВ,

e-mail: j_djerelo@ukr.net

Корпоративна діяльність бібліотек зі створення реферативних ресурсів

У статті досліджено тенденції, які супроводжують процеси трансформації бібліотек у центри, що надають широкий спектр інноваційних послуг із використанням сучасних технологій, сприяючи переходу людства на міжнародний рівень взаємодії у сфері інформатизації.

Зауважено, що рух від інформаційного суспільства до суспільства знань супроводжується постійним зростанням обсягів даних, а це зумовлює підвищення попиту наукової спільноти на інформаційно-аналітичний продукт. Якісне забезпечення потреб користувачів у реферативній інформації вимагає постійного вдосконалення бібліотечно-інформаційних технологій (БІТ) і розширення комунікативних каналів зв'язку. Наголошено, що на сучасному етапі слід налагоджувати співпрацю між провідними академічними бібліотеками та книгозбірнями закладів вищої освіти, науково-інформаційними організаціями з метою об'єднання корпоративних зусиль із формування наукового інформаційного ресурсу (ІР) та координації роботи між галузевими установами щодо його акумуляції на традиційних та електронних носіях, створення інформаційно-аналітичних документів для оперативного забезпечення користувачів науковою інформацією. Підсумовано, що впорядкування академічних періодичерел на корпоративних засадах з метою створення баз даних реферативної інформації має вагоме значення для вдосконалення бібліотечно-інформаційних технологій і розвитку галузі загалом.

Ключові слова: інформаційне суспільство, суспільство знань, бази даних (БД), інформаційні ресурси, реферативна інформація, кластер, корпоративні об'єднання, асоціації